

УДК 94:341

Сергієнко Т.І.

канд. політ. наук, доц. Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРИНЦИПУ НЕЙТРАЛІТЕТУ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ІРЛАНДІЇ

Актуальність вивчення даної теми обумовлена потребою у глибшому аналізі особливостей формування зовнішнього курсу та позиціонування європейських країн у міжнародних політичних відносинах та процесу європейської інтеграції. За останнє століття принцип нейтралітету використовувався в політиці багатьох країн світу, зокрема, Швейцарії, Швеції, Ірландії, Австрії, Фінляндії, Мальти, Молдови, Сербії, Туркменістану, Азербайджану, Лаосу, Камбоджі та інших.

В контексті цього досвід Ірландії є унікальним, оскільки нейтральний статус був обумовлений відносинами з найближчим сусідом – Великою Британією. Витоки ірландського нейтралітету беруть початок у подіях, таких як боротьба за незалежність від Великої Британії та її вплив на формування зовнішньополітичних стратегій, які сформувалися задовго до того, як країна здобула незалежність. Під час Другої світової війни та в наступні періоди нейтральна позиція Ірландії дозволила цій

країні відмовитися від участі у воєнних діях та приєднання до військово-політичних блоків та оборонних союзів.

Щодо проблем вивчення принципу нейтралітету в зовнішній політиці Ірландії, то варто виокремити ряд дослідників, які займалися вивченням даного питання, а саме: Б. Гірвін, досліджував різні аспекти її історії Ірландії, включаючи зовнішню політику та нейтралітет. Е. О'Халпін, спеціалізується на історії Ірландії та зовнішньополітичних аспектах її розвитку. М. Кеннеді, зосереджується на політичній історії Ірландії, включаючи питання нейтралітету та міжнародних відносин. Д. Кеог досліджує політичну історію Ірландії, в тому числі звертає увагу на зовнішньополітичні аспекти. П. Кітінг, займається дослідженнями політичної історії Ірландії та її зовнішніх відносин. Б. Тонрі, спеціалізується на зовнішній політиці Ірландії та міжнародних відносинах. Р. Фанінг, досліджував роль Ірландії в міжнародних відносинах, включаючи період нейтралітету. Г. Фіцджеральд, займається дослідженням політичної історії Ірландії та її зовнішніх відносин. М. Фіцджеральд, досліджує різні аспекти зовнішньої політики Ірландії, включаючи нейтралітет. Ці дослідники внесли значний вклад у розуміння та аналіз ірландського нейтралітету через різноманітні наукові публікації та дослідження. Проте, не дивлячись на великий інтерес до зазначеної проблеми, сьогодні вивчення даного питання залишається актуальним.

На відміну від інших нейтральних держав, таких як Австрія, де нейтральний статус закріплений окремим Державним договором 1955 року та Конституцією, нейтралітет Ірландії базується на традиціях та підтримці громадськості. Також, зазначимо, що подібно до політики нейтралітету деяких інших європейських країн, ірландський нейтралітет, слугує інструментом забезпечення національної безпеки і пройшов еволюцію в напрямку позаблоковості. Його основною політико-правовою характеристикою є відсутність приєднання до військово-політичних союзів.

У контексті застосування принципу нейтралітету історія формування та реалізації зовнішньої політики Ірландії складається з кількох етапів. За період з 1937 по 1955 роки було оголошено нейтралітет під час війни та збережено його під обмеженою частиною Ірландії в міжнародних організаціях. З 1955 по 1962 рік Ірландія активно брала участь у роботі ООН, дотримуючись політики рівновіддаленості у відносинах між Сходом і Заходом. З 1962 по 1973 роки основна увага зовнішньої політики була спрямована на підготовку до вступу в Європейську економічну спільноту та адаптацію до європейського права. У період з 1973 по 1992 рік зовнішня політика Ірландії була в основному орієнтована на процеси європейської інтеграції. Головним змістом

періоду з 1993 по 2009 рік була адаптація зовнішньої політики до нової архітектури європейської безпеки, включаючи формування асиметричної системи зобов'язань у рамках Спільної політики безпеки та оборони ЄС. Отже, більшу частину незалежної історії Ірландія віддала перевагу нейтралітету як офіційній політиці, яка користувалася значною популярністю.

Унікальність ірландського нейтралітету полягає в кількох ключових аспектах: По-перше, він має глибокі історичні корені, які беруть початок з періоду боротьби за незалежність від Великої Британії та утвердження суверенітету країни. Цей контекст створив особливий менталітет щодо нейтралітету, відмінний від інших країн. По-друге, Ірландія вдало адаптувалася до змінних умов і викликів світової політики, зберігаючи свій нейтральний статус та пристосовуючись до нових геополітичних реалій. По-третє, Ірландія є нейтральною країною, яка одночасно є повноправним членом Європейського Союзу. Ця ситуація унікальна, оскільки інші нейтральні країни, такі як Швейцарія або Австрія, не є повноправними членами ЄС. По-четверте, Ірландський нейтралітет дозволяє країні вести активну зовнішню політику та приймати рішення відповідно до власних інтересів, не обов'язково підпорядковуючись альянсам або блокам. Це дає Ірландії більшу автономію у відносинах з іншими країнами.

Підводячи підсумок, зазначимо, що принцип нейтралітету у зовнішній політиці Ірландії є унікальним і відзначається історичними коренями, гнучкістю та адаптивністю до змін на міжнародній арені, а також активністю в європейській інтеграції. Цей принцип дозволяє Ірландії зберігати свою незалежність і нейтральність, при цьому зберігаючи можливість активної участі в міжнародних відносинах і співпраці з іншими країнами. Унікальність ірландського нейтралітету проявляється в його особливому статусі, який є джерелом національної гордості.

Однак повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України спричинило значні зрушення в системі міжнародних відносин та в міжнародному середовищі безпеки, як у світі загалом, так і в Європі зокрема. Ці події примусили Ірландію переосмислити її власну оборонну політику, після чого стала очевидною її недостатня ефективність в умовах загострення міжнародної ситуації. Що вимагає перегляду політики нейтралітету і більшого залучення держави до спільної оборонної політики Європейського Союзу. Тож, можна стверджувати, що відбулася певна трансформація принципу нейтралітету в зовнішній політиці Ірландії. Зазвичай Ірландія дотримувалася політики нейтралітету, утримуючись від участі у війнах

та конфліктах між іншими державами. Проте внаслідок подій, таких як повномасштабне вторгнення росії в Україну, позиція Ірландії зазнає певних змін. У зв'язку з цим Ірландія переглядає свою політику нейтралітету та може вжити додаткових заходів щодо зміцнення власної оборонної політики або підтримки міжнародних зусиль щодо забезпечення міжнародної безпеки.